

LEIRDALEN BARNEHAGE SA
EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

INKLUDERENDE BARNEHAGEMILJØ

HANDLINGSPLAN MOT MOBBING I LEIRDALEN BARNEHAGE

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

INNHold

Side 3	Definisjon på mobbing
Side 4	Plikten til å følge med forebygger mobbing
Side 5	Observasjonsarbeid -Observatøren
Side 6	Dette skal observatør gjøre -Metoder -Kompetanse
Side 7	Mobbing i barnehagen
Side 8	Danning – Når voksne mobber barn
Side 9	Autoritative voksne
Side 10	Når voksne mobber voksne
Side 11	Foreldresamarbeid
Side 12	Å se mobbing i barnehagen
Side 13	Tiltak og rutine

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

ALLE BARN HAR RETT PÅ ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Fra 1. januar 2021 fikk barnehagen et nytt regelverk for barnehagemiljøet. Barnehagen skal arbeide forebyggende og kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, leken og læring til barna og hindre og gripe inn mot krenkelser.

Når et barn eller foreldre sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det eksisterer egnet tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

DEFINISJON PÅ MOBBING

Det kan være vanskelig å definere mobbing i barnehagen. Mange barnehage barn kjenner ikke begrepet og ansatte og foreldre bruker begrepet sjeldent. Mange forstår heller ikke at barn kan bli mobbet i barnehagen.

I Leirdalen barnehage vil vi definere mobbing som:

«Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for felleskapet.» (Lund, Helgeland & Kovac)

Definisjonen kommer fra forskningsrapport. «Hele barnet, hele løpet – Mobbing i barnehagen»

Med tanke på små barn er det problematisk om mobbing må observeres over tid. En episode av ekskludering alene kan være utslagsgivende når det sees i sammenheng med andre opplevelser barnet har i eller utenfor barnehagen. Det finnes andre definisjoner på mobbing hvor mobbingen må foregå over en periode, eller definisjoner hvor det presiseres hva mobbing ikke er, som tilfeldig erting.

Med en ny forståelse og definisjon på mobbing åpnes det opp for en bredere forståelse av begrepet. Det er selvfølgelig ikke slik at alle former for erting og slåing i barnehagen er mobbing. Barn krangler, de utvikler seg, og situasjoner i lek og sosial omgang kan bli vanskelig. Det er viktig at barn får øve seg på det vi i Leirdalen kaller konflikt trening. Dette er ikke nødvendigvis mobbing. I utgangspunktet er det barnets subjektive opplevelse som skal lyttes til for å vurdere når noe er mobbing. Det er de voksnes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, samt kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse.

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

PLIKTEN TIL Å FØLGE MED FOREBYGGER MOBBING.

En forutsetning for å trives i barnehagen er at barn har venner de kan leke med. Vennsksapsrelasjoner, lekekompetanse og danning er derfor fokusområde for barnehagens arbeid med forebygging av mobbing, samt iverksettelse av tiltak når mobbing observeres.

Det er de voksnes ansvar å støtte barna i etablering av vennskap og utvikling av lekekompetanse. Inkludering i lek er avgjørende for barnets opplevelse av tilhørighet. Det starter allerede på 1-3 års basen der alle voksne og foreldre har ansvar for inkluderingsarbeidet i barnets liv.

Vennsksapsrelasjoner, danning og lekekompetanse skal ha sentral plass i månedsbrevet.

Barn er kompetente fra starten av, men de øver hver dag på å utvikle bedre ferdigheter. Den voksne må støtte barnet til å utvikle disse kompetansene og være støttende og medspillende. Den voksne må være aktiv deltakende i barnets lek og relasjonsbygging der det er nødvendig, veilede og vise vei til gode handlingsmønstre og kommunikasjonsformer

Dette trenger barnet

- Å utvikle gode leke og relasjonsstrategier
- Å føle seg betydningsfull for fellesskapet
- Å ha venner
- Å få støtte fra voksne
- Å få veiledning i konfliktsituasjoner
- Å oppøve selvhevdelsen

Dette skal barnehagen gjøre

- Prioritere leken og vennskapet som bevisst pedagogisk arbeid
- Foreldre og ansatte har felles forståelse til vennskap og lek
- De voksne er bevisst på at relasjonsarbeid er sosiale systemer i konstant utvikling.
- De voksne støtter barnas vennsksapsrelasjoner, selvhevdelse, lek og kommunikasjon
- De voksne praktiserer anerkjennende kommunikasjon seg imellom og i samspillet med barna.
- Bruke systematisk observasjon som innblikk i et barns liv.

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

OBSERVASJONSARBEID

Alt observasjonsarbeid har som mål å gjøre hverdagen så god som mulig for barna.

De voksne må reflektere over hvorfor observasjon er nødvendig og hva som skal observeres. Det er aldri nok med bare observasjon. Det er ingen sannhet. Men mer et innblikk i barns liv. Med åpent blikk og åpen tilnærming hvor egen forforståelse er tilsidesatt har de voksne en mulighet til å danne et bilde der de voksne beskriver uten å tolke.

Observasjon er grunnpilar i et godt pedagogisk arbeid og et verktøy for yrkesutøvelse. Gjennom observasjoner oppnås kunnskap og forståelse. Det handler om kunnskap om enkeltindivid, barnegrupper, personalutvikling, hvordan fungerer det pedagogiske opplegget. Det er sansetrening der den voksne øver på å bli god til å fange opp nødvendig kunnskapsutvikling.

Man ser hva som foregår og bruker den kunnskapen til å bidra til en så god hverdag som mulig for barna. Det er barnets perspektiv som skal synliggjøres.

Bruk av observasjon kan gi en systematisk oversikt om hvem barnet velger å leke med. Hvem står utenfor. Hvilke situasjoner er spesielt sårbare for utestenging. Og hvilken arena er gode for samspill. Fungerer samspillet godt eller dårlig.

OBSERVATØREN

Som ansatt i arbeid med barn er man en påvirker i barnas liv. Hvordan «farger» den voksne barnas liv i barnehagen. Hvilke refleksjoner har den voksne over egne reaksjoner og atferd. Egen refleksjon er viktig da det er utfordrende å la barnet tre frem uten at egne opplevelser, erfaringer, kunnskap og holdninger er med og preger det man ser. Det preger blikket man har.

Man må være seg bevisst den makten den voksne har til å definere et barn. Det etableres en sannhet som observatøren må være klar over.

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

DETTE SKAL OBSERVATØREN GJØRE

Velge hva en skal se etter. Seleksjon

- Beskrive hva som foregår
- Hvem, når og hvor lang tid skal det brukes
- Unngå tolkning og forutinntatte holdninger
- Observasjonen er ingen sannhet
- Reflektere over seg selv og egen rolle i arbeidet.
- Gjøre noe med kunnskapen som er ervervet for å gjøre hverdagen bedre for barna. Barnas beste er grunnleggende hensyn.
- Språket som brukes må være åpen for dialog og refleksjon.
- Det er barnets perspektiv som skal synligjøres. Helhetlig forståelse
- Hvordan tenkte jeg. Hva så jeg. Hva for en kunnskap fikk jeg.

Dette trenger barnet

- At den voksne kommer så nært inn på barnets opplevelsesverden som mulig.
- At barna skal møtes som fullverdige
- Det skal ikke ha utgangspunkt i et mangelperspektiv
- En ressursorientert tilnærming med fokus på hva barnet mestrer er grunnleggende

OBSERVASJONSMETODER OG KOMPETANSE

- Vi bruker systematiske og usystematiske observasjoner som bidrar til å få innblikk i hvordan barnet fungerer sammen med de andre i barnehagen. Hvordan barnet trives og utvikles.
- Vi bruker barnesamtaler for å hente informasjon om trivsel, vennskap og samspill mellom barn/barn og barn/voksen.
- Vi tar i bruk verktøy for å kartlegge inkludering og samspill
- Vi bruker sjekkliste for barnehagemiljøet.
- Vi bruker sjekk liste for barnets lekekompetanse, vennsksapsrelasjoner og danning.
- Udir kompetansepakke om barnehage miljø

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

MOBBING I BARNEHAGEN

Det viktigste for et barn er å ha noen å leke med. Oppleve tilhørighet og felleskap. Barn skifter på lekevenner og det er et godt tegn. Alle barn skal inkluderes i et felleskap og skal oppleve å omtales positivt. Det er aldri barnets ansvar når noen ekskluderer -verken den som mobbes eller den som mobber. Det er de ansatte i samspill med foreldre som har det ansvaret.

Vi kan skille mellom direkte og indirekte mobbing.

Direkte mobbing er mer synlige.

- Fysisk i form av slag, dytting, kloring,
- Verbal mobbing som å terge, latterliggjøre, ydmyke
- Aggresjon mot ting som tilhører en annen.
- Handlinger som ødelegger for den andre
- Skremming og forfølgning som er vanskelig å forsvare seg imot

Indirekte mobbing er mer skjult - i det stille

- Sosial ekskludering og utestengt fra gruppen
- Plaging, tvang, formynderi
- Avvisning i lek, ord, erting, gester og grimaser

Noen tegn på endringer i atferd hos barn som er viktig å følge opp

- Vil ikke gå i barnehagen
- Forteller ikke hva som er galt
- Blir fort sint eller oppfarende
- Plager yngre eller søsken
- Mister selvtillit
- Gråter seg i søvn, mareritt
- Endrer sove eller spisevaner

Vi jobber med sosiale systemer i Leirdalen Barnehage. Sosiale systemer er organisering, lekegrupper, voksnes grupperinger og barnehagen som helhetlig system bestående av barnehagen, barn og voksne. I vår barnehage jobber vi mye med aldersgrupper. Små grupper tett på voksne. Det gir bedre oversikt når voksne er tett på barnet. Samtidig legger vi til rette for lekegrupper på tvers av gruppene. Det finnes alltid en lekevenn på huset om den ikke fremtrer i egen gruppe. Inkluderingsarbeid er et felles ansvar for voksne i barnets liv. Barn er født kompetent. Barnets skal utvikle sin kompetanse på lek, vennskap og danning.

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

Kjennetegn på god praksis:

- Leken prioriteres høyt i hverdagen og arbeidet er bevisst og pedagogisk
- Foresatte og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek
- Personalet støtter barns vennsksapsrelasjoner
- Personalet praktiserer anerkjennende kommunikasjon i arbeidet med barn og i samarbeidet seg imellom.

DANNING

Danning er et annet ord for grensesetting. Både for seg selv og overfor andre. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som barnets uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal fremme barnets tilhørighet til samfunnet, naturen og kulturen.

Barnehagen skal være med og sørge for at barna utvikler kritisk tenking, etisk vurderingsevne, yte motstand, og handlingskompetanse slik at de kan bidra til endringer. Personalet må støtte barnet i å ta del i felleskapet og synliggjøre og fremheve mangfoldet og ulikskap. (*Rammeplan for barnehagen*)

NÅR VOKSNE MOBBER BARN

Det er ikke tilstrekkelig å se barn som isolert fra den voksne når det gjelder mobbing, vennskap og lekekompetanse.

Voksne kan mobbe barn uten at de selv er klar over det.

Hvis en voksen utøver krenkende atferd mot et barn skal det stoppes umiddelbart.

Barn skal omtales positivt. Uansett sosiale, økonomiske, familie forhold så skal barnet ikke defineres ut fra slike forhold.

Å definere barnet skal ikke skje. «At han er mobber og hun er offer»

Det er en uhensiktsmessig måte å se barnets atferd på.

Barnet skal forståes utfra sitt ståsted og ikke bli fastlåst i en definisjon.

Når et barn tar i bruk uønsket atferd og det anvendes «straff» er det med på å definere barnet negativt. Sosial utestenging er en form for konsekvens som er uheldig og gammeldags. Det var slik man skulle regulere atferd på.

Det er sunnere å fokusere på skape et miljø med autoritative voksne som forebygger mobbing. Der man støtter og veileder

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

Det betyr for barnet:

- Barnet opplever likeverdig respekt fra alle voksne
- Barnet er alltid inkludert i felleskapet
- Barnet opplever seg forstått
- Barnet får hjelp og veiledning til å utvikle kompetansene sine

AUTORITATIVE VOKSNE

Vi er voksne som skaper en balanse mellom varme/støtte, krav og kontroll

- Tydelige men varme voksne i møte med barna
- Vi er aktive, nære, varme og engasjerte.
- Vi er tydelige når negative hendelser skjer og veileder barna i retning, prososiale handlinger.
- Vi gir varm respons og griper inn ovenfor atferd som er negativ.
- Alle voksne i barnets liv omtaler barnet positivt
- Jo tryggere relasjonen er mellom barn og voksen jo lettere godtar barnet grensene vi gir dem.

Å være anerkjennende voksen

En som aksepterer følelser i praksis (alle har rett til sin egen oppfattelse)

En som gir ros

En som kan gi positiv kontakt

En som klarer å sette grenser

En som veileder i stedet for å kritisere

En som ser, bekrefter og ivaretar barnets behov.

Å være omsorgsfull voksen

En som ser og hører barnet og kan bekrefte og anerkjenne

En som klarer å være til stede her og nå

En som kan være fysisk nær (ha et fang)

En som kan vise forståelse

En som viser ubetinget kjærlighet

En som har tid

En som viser omsorg overfor familie og medarbeidere

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

Å være forståelsesfull og rettferdig voksen

En som kan lytte

En som er empatisk og ser alles perspektiv

En som tåler å være uenig men har felles mål om hvordan vi skal ha de sammen.

En som ser på andre som likeverdig og er forutsigbar

En som behandler hvert enkelt barn individuelt ut fra behov og ståsted

NÅR VOKSNE MOBBER VOKSNE

Det er nødvendig å snakke om mobbing blant voksne i en handlingsplan for barnehagebarn, da atferd og holdninger blant voksne er av betydning for barna.

De voksne er rollemodell for barn og må sette standard.

Mobbing er destruktiv for barn og voksne og skal voksne veilede og støtte barn må de selv gå foran med gode eksempler. Mobbing skal tas på alvor og opplever en ansatt seg mobbet eller ser en kollega som utestenges, må dette formidles videre til styrer.

Det er ledelsen som skal sikre trivsel og godt arbeidsmiljø for alle voksne. Men hver enkelt ansatt har ansvar for egen trivsel og oppførsel. Ved å si fra til den det gjelder. Ved å sette ord på egne opplevelser, frustrasjoner, ønsker og bidra til konstruktive løsninger. Ved å ikke ty til baksnakking, men velge framsnakking. Ved alltid å gå tjenestevei.

Det er lojalt og omsorgsfullt å ønske sine medarbeidere det beste. Å unne hverandre vel og være raus på tvers av grupper og avdelinger er god strategi å følge. Se etter det som fungerer i stedet for å alltid fremheve det som ikke er bra. Samtidig skal det være takhøyde for å kunne ta opp det som er viktig for å kunne utføre en god jobb med barna. Veiledning, samtaler, møter, pedagogisk rapportering er metoder som brukes for å høyne kvaliteten på arbeidet. Å være løsnings orientert er hovedfokus.

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

FORELDRESAMARBEID

Det er viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og foreldre for å forebygge mobbing.

Det er barnehagen sitt ansvar å inkludere foreldre gjennom hele løpet når mobbing observeres. Foresatte tas med på råd når det må snakkes om hva foreldre kan gjøre hjemme for å støtte opp under barnehagens arbeid.

Tiltak og planer må avtales med foresatte. Foresatte må også samarbeide med de ansatte for å få en så god prosess som mulig.

Hvis foresatte opplever at barnet utsettes for mobbing skal det deles med barnehagen. Ta en prat med barnehagen så tidlig som mulig.

Jo bedre kommunikasjon det er mellom barnehagen og hjemmet angående trivsel og samarbeid jo bedre kan det jobbes med danning, leke og relasjons kompetansen.

Barnehagen skal lytte til foreldres bekymring samtidig som det må være rom for ulik oppfattelse av saken og situasjonen.

En mistanke trenger ikke utløse en aktivitetsplan, men kan være greit å ha en dialog på et tidlig tidspunkt.

Noe å reflektere over hvis man er usikker.

- Viser barnet gleder over å være i barnehagen?
- Hva forteller barnet hjemme om barnehagen?
- Virker det som om barnet ditt kjenner seg trygg i barnehagen?
- Forteller barnet om lek og morsomme opplevelser?

Eksempler på god praksis

Ha en felles retningslinje for bursdags og leke avtale.

- Barnehagen anbefaler at ALLE barn i gruppen barnet tilhører inviteres til bursdag.
- Bytt på å ha leke dager, lekevenner på besøk hjemme. Det er et inkluderende valg
- Omtal andre barn og familien positivt og inkluderende.
- Et barn er ikke vanskelig, men kan ha det vanskelig.
- Barn skal ikke defineres negativt som slem osv.
- Alle omsorgspersoner støtter opp og tar barnet på alvor.
- Grunnleggende tillitsforhold mellom foresatte og barnehagen gir mulighet for god dialog.
- Lav terskel for å ta opp saker om mobbing

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

Å SE MOBBING I BARNEHAGEN

Det må differensieres mellom vilkårlig erting og mobbing.

Ansatte skal se hvert barn som individ med egne behov og samtidig se på de sosiale systemene og dynamikken i barnegruppen.

Det er viktig å observere når det går bra og når vennskap lykkes. Hvordan interaksjonen fungerer i leken og når samspillsrelasjoner fungerer. For å kunne se kontrasten ved mobbing.

Barns atferd er et språk. Og de voksne må prøve å forstå hva det forteller. Alle barn har sitt handlingsmønster, men uansett skal barnet oppleve å bli forstått. Et barn kan ødelegge leken for andre uten at barnet nødvendigvis er en mobber av den grunn. Det betyr heller ikke at barnet er aggressivt.

Men det betyr at barnet trenger støtte og veiledning for å inngå i felleskap med andre barn. Barnet øver på å samhandle. Og på veien feiler barnet. Det er slik barn lærer.

Utagerende barn sørger for å bli sett, men kanskje ikke like lett å bli forstått. Andre blir innesluttet og usynlig om man ikke er bevisst på atferden.

Disse barna trenger hjelp til å bli forstått på atferden sin. De trenger hjelp til å utvikle lekekompetansen akkurat som de andre barna. Målet er å føle seg betydningsfull for felleskapet

Dette betyr for barnet

- Barnet defineres ikke ut fra atferden sin
- Barnet opplever seg sett og forstått
- Barnets kommunikasjon tas på alvor
- Barnet får hjelp til selvregulering og inkludering

Kjennetegn på god praksis

- Alle barn opplever anerkjennende tilbakemeldinger på atferden din
- Ansatte sier fra om de ser mobbing fra andre voksne eller barn
- Det jobbes aktiv med sosiale systemer og inkludering
- De voksne tar ansvar for barn som ikke trives

LEIRDALEN BARNEHAGE SA

EN BARNEHAGE MED VEKT PÅ NATUR OG FRILUFTSLIV

TILTAK OG RUTINE

Det er viktig å ikke henge seg fast i begreper som mobber og offer. Mobbing er ikke isolert mellom to personer. Tiltak ved mobbing må inkludere hele eller flere sosiale systemer for å gi en meningsfull og god endring.

Når vi ser at et barn blir mobbet i barnehagen eller at et barn kommer og forteller er det viktig at den voksne tar det på alvor og melder fra.

I PBL Mentor er det skjema for tiltak og rutiner som vi bruker.
«Aktivitets plan ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. (Aktivitetsplikt i barnehageloven Kap 8 §41-43)»

Hva skal planen løse ?

Hva opplever barnet ?

Hovedmål med aktivitetsplanen:

Aktivitetsplikt: Følge med. Varsle. Undersøke. Beskrive problem. Delmål. Evaluering

Hvilke tiltak har barnehagen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?
Dato/Ansvar

Evaluering : Hvilke tiltak evalueres/Dato. Skal tiltak videreføres eller avsluttes?

*«Du faller ikke fra hverandre så lenge jeg holder rundt deg
Jeg er kanskje liten men jeg har verdens sterkeste armer
Når jeg holder noen så godt som jeg får lov til å holde deg «*